

Иван М. Мркић^[1]

Бивши министар спољних послова Србије
Члан Националног савета за Русију и Кину
Београд (Србија)

УДК 327.8(497.1)"199"
341.218.6:323(497.1)"199/..."
Оригинални научни рад
Примљен: 12.11.2021.
Прихваћен: 08.12.2021.
doi: 10.5937/napredak2-34897

О разбијању Југославије

Сажетак: У овом раду се указује на развој СФРЈ, нарочито уочи и после усвајања Устава СФРЈ из фебруара 1974. године. Коментарише се и понашање српских руководилаца тог времена. Посебно се наглашава и објашњава упражњавање термина „распад“ Југославије и његова неоснованост, јер многи догађаји показују да је била реч о разбијању Југославије. Говори се о политичком и физичком уништавању једне државе, која је била субјект међународних односа сходно Повељи Уједињених нација. Објашњава се коме је изгледало да корист од елиминисања Југославије припада сецесионистичким политикама. Указује се на улогу некадашње Европске заједнице и данашњег западног света. Нарочито има подсећања на тзв. Карингтонову конференцију. Помињу се имена и улоге појединих домаћих и страних политичких личности. Обрађена је и улога Немачке.

Кључне речи: „распад“ и „разбијање“ Југославије, одговорност руководства СФРЈ, Карингтонова конференција, Лондонска конференција, улога Запада и Европске заједнице

Обично се каже да је за оцењивање прошлости неопходна довољна временска дистанца. Тешко је данас постићи сагласност у гледању на догађаје који су довели до нестанка државе у којој се родила моја генерација и многе друге генерације. Можда је најлагодније објашњење да се то ипак догодило не тако давно и да још има много живих актера који су обележили тадашњу стварност, а и јавност. Процес је постао уочљивији од Осме седнице Централног комитета Савеза комуниста Србије 1987, па до црногорског референдума о одвајању од Србије маја 2006. године. Многи чиниоци говоре да се и пре 1987. кренуло у разграђивање бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије. Неки тврде да је преломна била 1974.

година, када је усвојен последњи устав у бившој, Титовој социјалистичкој Југославији. Није мали број оних који су убеђени да је темељ тадашње државе почео убрзано да се руши политичким смакнутем Александра Ранковића на Четвртој, Брионском пленуму Централног комитета Савеза комуниста Југославије, а да су хрватски Масовни покрет и српски анархолиберализам само последица успешног почетка растурања државе. Једно изгледа доста поуздано – већина српских руководилаца тог времена није умела, хтела, нити смела да се супротстави Титу. Данас многи кажу да је био самодржац, што звучи као изговор јер је чињеница да је српски живаљ својим жртвовањем створио прву, а највећим делом и другу Југославију. Некако је испало да је

[1] ivanmrkic@yahoo.com

победничка већина српских интернационалаца, левичара и комуниста гајила уверење да се треба одрећи своје самобитности због других, који пак углавном нису делили та уверења.

Многе грешке је правило тадашње руководство Србије, па и српски представници у југословенском савезном врху. Међутим, последње две декаде постојања Југославије нарочито указују на то да поједини њихови погрешни потези нису били битни за даљи развој укупне политичке ситуације на нашем подручју. Кључне су биле акције произашле из одлука геостратешких чинилаца, посебно на Западу. Неки наши аналитичари заступају став да би све било другачије да је Србија крајем 80-их година прошлог века прва спровела вишепартијске, демократске изборе, а не неке друге републике попут Словеније и Хрватске. Замерају ондашњем лидеру Србије Слободану Милошевићу да је требало да први организује слободне изборе уместо референдума 1990. године.

Зашто се у наслову говори „о разбијању Југославије“, а не користи се уобичајени термин „распад“? Истина је да је термин „распад“ све заступљенији код нас, па га употребљавају чак и они који, чим се замисле, знају да та реч не одсликава оно што се стварно догодило. Југославија је насилно расклапана, споља и изнутра. Знамо да је за стварање некадашње Југославије далеко највише жртава поднео српски народ и да се та чињеница дубоко урезала у нашу колективну свест. Њу су у два наврата стварале и небројене жртве свих народа и мањина које су твориле некадашњу Југославију.

Неко ће помислити да је питање покренуто ради језичког цепидлачења или неког

ситничарења. Реч је, међутим, о крупном питању, које може да послужи као усмерење будућим нараштајима. Сетимо се: последњих година говоримо о НАТО агресији на СРЈ 1999, а не више о „бомбардовању“, које је, попут „распада“ дезоријентисало наше памћење.

У свету, нарочито западном, усталила се реч „распад“ као уобичајени термин за описивање нестанка једне државе, која је после Првог светског рата била чланица Лиге народа, а после Другог светског рата земља оснивач Уједињених нација, једна од првих потписница Повеље УН, којом се уређује данашњи светски поредак. Из онога што следи разумеће се зашто је „распад“ постао уобичајен термин. Међутим, тешко је схватљиво да је израз „распад Југославије“ добио право грађанства у нашој јавности. Још је несхватљивије да се све чешће налази у речнику појединих политичара у Србији. Донекле би се могло прихватити да се говори о „нестанку“ једне државе, али ни то не би верно одсликавало оно што јој се стварно догодило.

Термин „разбијање“ има своје језичко, логичко, политичко, искуствено, а тиме и историјско утемељење. „Распад“ алудира на вероватно првобитно значење термина – распадање лешине или уопште неког ткива, узроковано природним процесима на које се тешко може утицати. Распада се леш након што је неко убијен, скончао природним путем или је нешто лишено живота. Ипак, ако већ долази до распада нечега што је лишено живота, онда је нормално да се прво установи разлог тог неповратног процеса, дакле да се бави узроком страдања, а не распадањем. Нешто је нужно претходило „распаду“, а термин

садржи и примисао да су сви саставни делови бивше Југославије подједнако криви за њено уништење, што није тачно. Питање је да ли је реч била о насилном или мирном престанку живота једне друштвене заједнице? Да ли је до њега могло доћи због бројних дејстава ван некадашње Југославије или искључиво насиљем насталим унутар ње? Све ово треба непобитно утврдити и установити, па се онда одлучити како да се „крсти“ политички нестанак једног међународно признатог субјекта, члана и оснивача Уједињених нација и свих осталих добро етаблираних међународних светских и регионалних организација.

„Распад“ подразумева заједничку, скоро подједнаку одговорност за престанак функционисања и демонтажу бивше Југославије. Подразумева и мирно саглашавање с тим процесом. А данас је одасвуд видљиво ко је имао највише користи од разбијања Југославије. Понајвише они који су то започели и у уништавању најжешће, свим срцем учествовали.

Осим тога, термин „распад“ не провоцира питање одговорности оним интензитетом како то бива у случају употребе речи „разбијање“. Када се каже „распад“ изгледа да се већ закључило да се то *морало* догодити. Знамо, међутим, да није. Из растурања Југославије извукли су корист, сада се то лако може видети, највише они који је нису сачињавали. Овим се не спори да су народи сецесионистичких република најнадлежнији да одговоре на ово питање. Али не сећамо се да их је ико питао да ли су „за“ Југославију пре него што су почели отцепљење и грађански ратови.

„Распад“ Југославије, према данас општеприхваћеној оцени, нарочито на Западу, објек-

тивно користи Хрватској и Словенији, а и Бошњацима, па и Црној Гори... донекле и онима у Србији који полазе од тога да је српски народ једини одговоран за нестанак Југославије. Сецесионизам се не помиње у овом друштву, а познато је да је био превасходно подржан ставовима и понашањем Немачке, која је у прошлом веку три пута ударила на Србију. Никада се није десило обрнуто, нити ће се, сигуран сам, десити.

Највећи парадокс лежи у томе што су западњаци, посебно Немци и САД, поштовали унутрашње административне границе између југословенских република које су својевољно одредиле комунистичке власти на челу с Титом, одмах после Другог светског рата. У том смислу су исказивали поштовање као да је реч о светим одлукама, које нико не сме да доведе у питање. Није било битно то што су границе установљене без икакве демократске процедуре. Никада се не може разумети да је Запад, пре свега некадашња Европска заједница, с толико страсти бранила границе које је сасвим недемократски успоставила некадашња комунистичка партија, небитно да ли је била југословенска или нека друга. Просто је дирљиво колико је стриктно такве недемократске одлуке насилнички бранила и спроводила западна демократија.

Није било важно ни то што су потпуно остали захтеви да се поштује принцип „један човек – један глас“. Велика је штета што на савезном нивоу није могло да дође до непосредних избора сходно најдемократскијем достигнућу и поменутом начелу. Нити то да народи имају право на самоопредељење, принцип који је створио много чланица Уједињених нација, организације послератног неупитног поретка. Чак није

било важно ни очување приватне својине, која је *sacra sanctum* у развијеним, најнапреднијим државама света.

Посебно је индикативно да је Немачка, после пада Берлинског зида и промене послератних граница, постала политички вођа у тадашњој Европској заједници. Први значајнији спољнополитички ангажман ове земље, која је управо променила границе због нестанка Варшавског уговора, садржан је у напорима да се што пре растури Југославија. Сећамо се гласних излива тадашњег МИП СР Немачке, Ханса Дитриха Геншера, због „великосрпске политике“ и снажне подршке хрватском и словеначком сецесионизму. Заступао је тезу о „непромењивости граница“, које су Титови комунисти исцртали. Заборављајући промену сопствених граница, наравно.

Знамо да је за стварање некадашње Југославије далеко највише жртава поднео српски народ и да се та чињеница дубоко урезала у нашу колективну свест с, нажалост, великим разлогом, иако су знатне жртве имали и припадници других словенских народа и југословенских мањина. У Првом, Великом рату читав терет поднели су углавном Срби и они који су се Србима сматрали (Срби муслиманске вере, Срби католици, Јевреји, Роми, Цинцари и др.). Други рат су обележили борба против окупатора (Немаца, Бугара, Мађара, Италијана...), али и међусобно убијање (усташе против Срба и партизана, четници против партизана, и обрнуто...). Победу су с правом славили антифашисти. Сецесионисти су, међутим, здушно кренули 1990. у разбијање те заједничке државе за коју, иначе, знамо како

је настала и чији је допринос био највећи, као што смо већ навели. Да не бисмо произвољно тумачили повест, подсетићемо шта је о настајању Југославије рекао хрватски првак др Анте Трумбић:

„Моја је дужност да изразим захвалност коју дугујемо Србији за тај акт [Крфска декларација]. Као држава она је принела највећу жртву за уједињење нашег троименог народа. Она изјављује, да је спремна да жртвује своју државну индивидуалност, да би се остварила једна заједничка држава свих Срба, Хрвата и Словенаца. Тим она започиње највеће од својих дела и стиче апсолутно право, да се зове Пијемонтом Југословенским“ (Šišić, 1920, str. 311).

После скоро три четврт века показало се шта су Срби добили.

Колико је прва Југославија створена после српских победа у Првом светском рату била неискрена сама са собом, видело се када је Хитлерова Немачка напала Краљевину Југославију. Све је било готово за пар дана и окупатори су се сеирили уз помоћ домаћих послушника и издајица. Београд је нападнут и разорен 6. априла 1941, а Независна држава Хрватска је проглашена свега четири дана касније. Друга Југославија је стварана као идеолошка комунистичка творевина под Титовим руководством и нестала је прилично великом брзином, додуше не истом као прва.

Европска заједница, у којој је тада било 12 држава, одлучила је да под руководством лорда Питера Карингтона (већ је био славан

као медијатор у стварању Зимбабвеа, између осталог) сазове конференцију о Југославији септембра 1991. године. То се и догодило седмог дана тог месеца. Мора се претходно разумети однос снага тог времена: Совјетски Савез је био у нестајању (формално је престао да постоји децембра исте године), Варшавски уговор је угашен јула те године, Немачка се ујединила, водили су се завршни преговори о Мастрихтском уговору (знаменито је придодао политичкој тежини Европске заједнице), Сједињене Америчке Државе биле су неприкосновени ауторитет у међународним односима, Запад се на челу са САД нашао у улози свемогућег чиниоца планете, а неразвијени свет је са још већом чежњом гледао ка Вашингтону. Идеологија више није била главни изговор за сукобе људских заједница. Материјализам и тржиште су добили крила, улога државе је, по многим теоретичарима и у многим сегментима, постала излишна... „Слободно тржиште“ биле су чаробне речи. Френсис Фукујама је прогласио „крај историје“ (Fukuyama, 2006), а Семјуел Хантингтон је указивао на „сукобе цивилизација“ не би ли осмислио и нашао нове задатке за разне државне службе, војноиндустријски комплекс и политичаре на Западу (Huntington, 1997). Покрет несврстаности се прибирао и тражио своју нову суштину. Рекло би се да југословенска републичка и савезна руководства нису уједначено наступала у односу на многе поменуте и друге темељне потресе у међународним односима: рушење Чаушескуовог режима и стрељање њега и супруге, покушај збацивања Горбачова и долазак Јељцина на власт, коначно су утврдили даљи ток догађаја.

Карингтон је на првом састанку окупио све тадашње чланове председништва СФРЈ, на челу са Стипом Месићем, председнике свих република и друге званичнике како из савезних структура, тако и из републичких. Тај први састанак измонтиран је тако да изгледа обећавајуће, као да неће доћи до брзог гушења СФРЈ и да ће, пре свега, словеначке и хрватске аспирације ка пуном отцепљењу и стварању независних држава бити сузбијене или, барем, контролисане. У Хагу и Бриселу је одржано више од десет састанака под окриљем или непосредним председавањем Карингтона. Некада је сазивао само председнике република (никада није прихватио преполовљено председништво СФРЈ у коме су тада били активни Бранко Костић, Борисав Јовић, Југослав Костић и Сејдо Бајрамовић), понекад републичке министре иностраних послова, стручњаке за уставно право или поделу имовине Југославије итд. Понекад би организовао састанке с генералом Вељком Кадијевићем, Слободаном Милошевићем и Фрањом Туђманом, на којима је био и Ханс ван ден Брук, тадашњи министар иностраних послова Холандије, која је у том времену председавала Европској заједници. Колико се сећам, савезни секретар за иностране послове Будимир Лончар, понекад је одлазио у Хаг, а чини ми се октобра 1991. последњи пут. Суштина „Карингтонове конференције“ састојала се у следећем: сва очекивања да ће Југославија наставити да постоји била су развејана и веома видљива већ у октобру исте године. Европска заједница, пре свега подстакнута Немачком, кренула је путем отвореног одобравања сецесије појединих република, а

нарочито Словеније и Хрватске. На самом почетку овог процеса уништавања једне државе осећао се извештај опрез Велике Британије и САД, које су имале резервисан став (нарочито М. Тачер) и зазилале због убрзаног немачког уједињавања. Међутим, убрзо је постало јасно да су постигнута нама углавном мало позната погађања између Немачке и поменутих сила. Владајуће је мишљење да је била реч о уступцима Великој Британији у вези с Мастрихтским уговором. Такође, САД су тада биле преокупирани потврђивањем своје позиције неприкосновене силе, пре свега у Заливу. Тачно је да су током 1991. САД упућивале шефа Стејт департмента Џејмса Бејкера у Београд и да је он све до марта 1992. изјављивао да неће признати отцепљене републике. А онда је у Бриселу, на конференцији за новинаре, саопштио да Сједињене Државе намеравају да признају Словенију, Хрватску, Босну и Херцеговину и Македонију. Разуме се, ово је само распламсало страсти и појачало сукобе унутар Југославије, а сецесионисти су кренули да ликују. Било је јасно како су поређане политичке карте и ко се осећао добитником. Проглашени су општеважећим различити аршини: један је важио за сапоопредељење словеначког и хрватског народа, а други за самоопредељење српског. Дакле, конститутивност српског народа из Хрватске је поништена вољом моћника, чиме је дат знак Србима да морају да се боре за опстанак. Када се томе дода фаворизовање муслимана у БиХ, албанске мањине у Србији и став Македоније о изласку из СФРЈ – лако се увиђа да су тектонски геополитички поремећаји били на штету Срба. Хрватска и Словенија, а касније

и БиХ, у крви су разориле једну земљу, поневши са собом све границе и благодети које нису сами створили.

Туђман је желео рат да би остварио „хиљадугодишње снове“ (то је и сам више пута изјављивао). „Српска агресија на Хрватску“ у стварности се свела на нападе наоружаних ЗНГ на касарне војске ЈНА у којима је, иначе, било војника свих националности. Војска ЈНА је била заједничка, а командни кадар није био састављен од Срба. Већину су чинили официри из Хрватске и Словеније (тако су тврдили статистичари 1990) пре него што је сецесионизам превладао. Његова књига *Рајн и ројтив рата* обилује позитивним описима партизанског ратовања под вођством комуниста. Није једном глорификовао маршала Тита (Tuđman, 1970). У својим каснијим контактима у својству председника Хрватске, Туђман је често помињао гађење Европске заједнице приликом спомињања комунизма. Упркос томе, авнојевске хрватске границе биле су врло уважаване.

Занимљиво је да је, под притиском Европске заједнице, Стипе Месић прихватио водећу улогу у председништву СФРЈ. На то га Карингтон није подсећао, нити га је одлучније позивао на седнице своје конференције. Свеједно, приликом гостовања 7. новембра 1995, у контакт емисији словеначке телевизије НТВ са некадашњим председником Словеније Миланом Кучаном, он је истакао:

„Идеју о разбијању Југославије желео сам да пренесем онима који су имали најјачи утицај на њену судбину – Геншеру и папи. С Геншером сам се састао чак три пута. Он ми је омогућио

контакт са Светом столицом. Папа и Геншер сложили су се с потпуним разбијањем СФРЈ.“^[1]

Може се лако видети да је и Месић делио моје мишљење у погледу коришћења тачног термина поводом уништавања Југославије.

Сећам се када је 16. децембра 1991. одржан састанак дванаесторице министара иностраних послова Европске заједнице: седница је трајала до дубоко у ноћ и завршила се око 2.00 ујутру у седишту ЕЗ у Бриселу. Силазио сам лифтом са 12. спрата на коме је одржан тај чувени састанак, држећи у руци нацрт заједничког саопштења дванаесторице о Југославији. Памтим да је француски министар Роланд Дима с приметним запрепашћењем питао британског колегу Дагласа Херда „шта се то догађало са Дитрихом?“ (очигледно је имао у виду дуг и страствен монолог, којим је Геншер позивао остале чланице да одмах признају Словенију и Хрватску, припретивши да ће то Немачка сама учинити уколико буде неког колебања унутар ЕЗ). Даглас Херд је, онако британски, смирено одговорио: „Стварно не знам“. Пошто смо изашли у приземљу, где ме је чекао тадашњи дипломата мисије СФРЈ при ЕЗ Душко Лопандић (касније је био наш амбасадор при ЕУ), отворило се питање кога треба одмах обавестити о чињеници да је у нацрту, на уопштен начин, указано на српску страну као на одговорну за збивања у Југославији. Значи, српска страна је била крива, а не њен режим, што је деценијама

пре тога коришћено у Уједињеним нацијама када би се говорило о апартхејду у Јужној Африци. И то на предлог Запада.

Реакција Београда била је опсежна и понекад веома утемељена. Један од коментара гласио је: „ЕЗ је преузела на себе статус арбитра у стварима које су у компетенцији суверених држава, КЕБС^[2] или УН. Тај статус преузела је група држава организована у једној регионалној заједници, а не постоји ниједна одредба међународног права која би могла да јој послужи као основ за преузимање арбитражне функције.“ Интересантно је да је тада (децембра 1991) амбасадор САД у Бечу, Џ. Мареска, на седници КЕБС истакао да једнострано признавање сецесионистичких република није пут за решење југословенске кризе. Оценио је да је потребно да се КЕБС врати својим изворним принципима, одлучивању искључиво консензусом (SSIP-ŠIK, 1991, str. 6–7).

Било је предвиђено да лондонска конференција, августа 1992, којом је председавао Џон Мејџор, британски премијер, „зацементира“ настанак нових република на тлу некадашње Југославије. Такође, ова конференција је озваничила и укидање Карингтоновог аранжмана.

Често се у нашем суседству, а и на Западу, може чути да је Слободан Милошевић одговоран за разбијање Југославије и да сноси искључиву кривицу у том смислу. Присећам се, међутим, да је Милошевић у својим иступањима пред Карингтоном и другим председницима

[1] https://www.icty.org/x/file/About/OTP/Milosevic%20Feature/High%20level%20witnesses/milosevic_kucan_fulltestimony_bcs.pdf (приступљено 9. 10. 2021).

[2] Конференција о европској безбедности и сарадњи.

република заговарао одржање Југославије. На првој Карингтоновој конференцији, одржаној у Бриселу, једини је у свом говору износио идеје о очувању југословенског привредног простора, предлажући бесцарински проток људи, роба, услуга и капитала. Такође, добро се сећам да су Милошевића у ЕЗ сматрали веома вештим и ауторитативним саговорником.

Да ли неко данас може да поверује да би појединац из Србије, без обзира на политичку позицију, био у стању да изазове такве суштинске промене, а да то није планирано у центрима који су једини имали потенцијал да тако нешто спроведу?

Можда му није место, али вреди поменути и Јасушија Акашија, подсекретара Уједињених нација и специјалног изасланика генералног секретара Бутроса Бутроса Галија, који је 1994. и 1995. био сведок рата у БиХ с неуобичајено великом одговорношћу. Како је сам говорио, није навијао за Србе, био је непристрасан. У својој књизи *У долини између рата и мира* овај часни Јапанац, без икаквог улепшавања и без жеље да приказује догађаје онако како су поједини моћници сугерисали, износи ток и искушења с којима се суочавао у извршавању својих сложених и тешких задатака (Акаши, 2013). О томе се најпозитивније изразио и тадашњи генерални секретар УН Б. Б. Гали. Његови извештаји нису успевали да продру до Савета безбедности УН где се одређивала судбина српског народа.

Да бисмо разумели оно што се десило, требало би поћи од тога ко је привидно изгубио, а ко добио. Разуме се, ту улазимо у сиву, увек неизвесну зону, јер је велико питање шта треба

узети као чврсто мерило. Можда унутрашњи осећај појединаца, тадашње преовлађујуће расположење (тренутно или у дужем временском интервалу) у народима који су имали своје републике или заговарања њихових политичких елита? Радило се свакако о процесима који су подуже текли и на чије су стварање, развој и стицање снаге превасходно утицали некадашњи „партијски руководиоци“, који су чинили уступке или предавали своја водећа места другима, најчешће окорелим националистима.

Настанак Југославије је био велики пројекат. Многи сматрају да никада није било бољег зајужне Словене. Историја нам непорециво казује да је српски војник и народ, уз сва своја несхватљива страдања и поновни васкрс, омогућио да дође до оформљења Југославије. Остаје питање да ли је политика посвећена стварању Југославије била мудра или није? Последице говоре да није било довољно далековидости. Држава је пала на испиту два пута. Тачно је да је спољашња акција била вероватно пресудна, али она не би ни била могућа да је унутрашња кохезиона снага била јача од сецесионизма. Сви су криви за то. Нема двојбе. Мислим на све који су сачињавали некадашњу Југославију.

Нема сумње да у Словенији, Хрватској, Северној Македонији, међу данашњим Бошњацима и Црногорцима има много доброг и поштеног света. Ваљда ће једног дана доћи њихово време и сарадња међу бившим југословенским републикама добити крила. Само заједничким поступањем можемо бити озбиљно схваћени од било кога. Сутрашњица треба делом да припадне и нашим комшијама, Албанцима, у изградњи заједничке будућности

уз међусобно уважавање, а симпатије ће се временом развијати кроз долазеће нараштаје.

Чини се да је у сецесионистичким републикама вођена борба ради стицања и централизовања власти и привилегија. Наводне народне тежње само су добар изговор.

Данас, када обележавамо 30 година од времена ликвидације СФРЈ, треба назначити разумљив осећај чемера што је нешто, наизглед врло лепо, нестало као пена. Извесно је да у свим крајевима бивше велике и заједничке Југославије има бројних носталгичара и то је потпуно схватајиво.

Можда је данашња Немачка после дуге владавине канцеларке Ангеле Меркел нешто другачија од својих непосредних предака, али то остаје да се види. Будућност ће рећи.

Често ми се враћа слика са једног састанка 1990. у Стразбуру, у седишту Европског парламента, с некадашњим председником Француске Валеријем Жискарком Дестеном. Показали смо му насловну страну часописа *Њузвик* на којој је била мапа распарчане Југославије. Мирно је то погледао и рекао „вероватно ће тако бити“.

References / Литература

- Akaši, J. (2013). *In the valley between war and peace*. Beograd: Evropski centar za mir i razvoj Univerziteta Ujedinjenih nacija [In Serbian]
- Fukuyama, F. (2006). *The end of history and the last man*. New York: Free Press, Simon & Schuster. [In English]
- Huntington, S. (1997). *The clash of civilizations and the remarking of world order*. New York: Touchstone, Simon & Schuster. [In English]
- SSIP-ŠIK. (1991). Open telegram no. 10083/1
- Šišić, F. (1920). *Documents on the creation of the Kingdom of the Serbs, Croats, and Slovenes, 1914-1919*. Zagreb: Naklada „Matice Hrvatske“. [In Serbian]
- Tuđman, F. (1970). *A war against war*. Zagreb: Zora. [In Croatian]

Internet sources / Интернет извори

https://www.icty.org/x/file/About/OTP/Milosevic%20Feature/High%20level%20witnesses/milosevic_kucan_fulltestimony_bcs.pdf

Ivan M. Mrkić

Former Minister of Foreign Affairs of Serbia
Member of the National Council for Russia and China
Belgrade (Serbia)

On the destruction of Yugoslavia

Summary

30 | In this paper we discuss the development of the SFRY, especially in the period before and after the passing of its Constitution in February 1974. We comment on the behavior of the Serbian representatives during that time. We pay special attention to the term “dissolution”, which we explain and deem unfounded, as many events point to the conclusion that Yugoslavia, a signatory of the UN Charter, was broken up and destroyed both politically and physically. We explain who the subjects were who believed that the benefits of destroying Yugoslavia should fall on secessionist politics. We discuss the role of the European Community and the western world, looking back at the so-called Carrington Conference. The paper also mentions the names and roles of certain Yugoslav and foreign political figures. The role of Germany is also discussed.

Keywords: “destruction” vs. “dissolution” of Yugoslavia, responsibility of the leadership of the SFRY, Carrington Conference, London Conference, role of the West and the European Community